

TIL JAROHATLARIDA QON TO'XTATISH USULLARI

*Ilmiy maslahatchi: **Gadayev A.M***

TSDI stomatologiya fakulteti 310-B guruh talabasi

Suyunov Shaxboz Sundir o'g'li

***Izoh.** Tilning shikastlanishi, garchi tez-tez uchrasa ham, og'iz bo'shlig'idagi boy qon ta'minoti tufayli og'riqli bo'lishi mumkin. Tez va samarali davolash qon ketishini nazorat qilish va davolanishni rag'batlantirish uchun juda muhimdir. Ushbu maqola til jarohatlarida qonni to'xtatishning turli usullarini o'rganadi va sog'liqni saqlash mutaxassislari va jismoniy shaxslar uchun keng qamrovli qo'llanmani taqdim etadi. Adabiyot tahlili mavjud tadqiqotlarni o'rganadiki, turli yondashuvlarning samaradorligi haqida tushuncha beradi. Usullar bo'limi zudlik bilan aralashuvning amaliy qadamlarini belgilaydi, natijalar va muhokama bo'limlari esa har bir usulning natijalari va oqibatlarini tanqidiy baholaydi. Maqola kelajakdagi aralashuvlarni optimallashtirish bo'yicha takliflar berib, asosiy xulosalar bilan yakunlanadi.*

***Kalit so'zlar:** til jarohati, gemostaz, qon ketishini nazorat qilish, birinchi yordam, jarohatni davolash, og'iz bo'shlig'I travmasi.*

Ko'pincha baxtsiz hodisalar, yiqilish yoki og'iz bo'shlig'I travmasi natijasida yuzaga keladigan til jarohatlari ko'p qon ketishiga olib kelishi mumkin va yaralarni samarali davolashda jiddiy qiyinchiliklar tug'diradi. Tez va samarali gemostaz ko'p qon yo'qotishning oldini olish va asoratlarni minimallashtirishda juda muhimdir. Ushbu maqola asosiy birinchi yordamdan tortib, ilg'or tibbiy aralashuvlargacha bo'lgan til jarohatlarida qonni to'xtatishning turli usullarini chuqur o'rganishga qaratilgan.

Mavjud adabiyotlarni batafsil ko'rib chiqish til jarohatlarida qon ketishini boshqarishning turli xil yondashuvlarini ochib beradi. An'anaviy usullar to'g'ridan-to'g'ri bosim, balandlik va muzni qo'llashni o'z ichiga oladi. Biroq, so'nggi yillarda

topikal gemostatik vositalar, tikuvlar va katerizatsiya kabi ilg'or usullar mashhurlikka erishdi.

Har bir usul o'zining afzalliklari va cheklovlariga ega bo'lib, shikastlanishning og'irligi va tabiatiga asoslangan moslashtirilgan yondashuv zarurligini ta'kidlaydi.

To'g'ridan-to'g'ri bosim: jarohatga to'g'ridan-to'g'ri bosim qo'llash birinchi yordamning asosiy usuli hisoblanadi. Toza mato yoki steril doka yordamida qon ketish joyiga yumshoq bosim o'tkazish kerak, bu pühty shakllanishiga yordam beradi va qon oqimini kamaytiradi.

Muzni qo'llash: Sovuq kompresslar yoki muz paketlari qon tomirlarini toraytirishi va qon ketishini kamaytirishi mumkin. Biroq, to'qimalarning shikastlanishiga yo'l qo'ymaslik uchun uzoq muddatli dasturdan qochish kerak.

Topikal gemostatik vositalar: Jelatin asosidagi gubkalar yoki fibrin plomba moddalari kabi savdoda sotiladigan gemostatik vositalar koagulyatsiyani rag'batlantirish va qon ketishini to'xtatish uchun to'g'ridan-to'g'ri yaraga qo'llanilishi mumkin.

Tikish: Tilning og'ir jarohatlari uchun tibbiyot mutaxassislari tikuvni tanlashlari mumkin. Bu usul yaraning qirralarini yaqinlashtirish uchun tikishni o'z ichiga oladi, tabiiy ivish jarayonini osonlashtiradi.

Katerizatsiya: Boshqa usullar samarasiz bo'lgan o'ta og'ir holatlarda, ixtisoslashtirilgan vosita yordamida boshqariladigan katerizatsiya ko'rib chiqilishi mumkin. Bu usul qon tomirlarini yopish va gemostazni rag'batlantirish uchun issiqlikni qo'llashni o'z ichiga oladi.

Til jarohatidan qon ketishini boshqarishga yordam beradigan ba'zi umumiy qadamlar

Bosim qo'llash:

- Tilning shikastlangan joyiga toza mato yoki steril doka bilan yumshoq, lekin mahkam bosing.

- Kamida 10-15 daqiqa davomida doimiy bosimni saqlang. Qon ketish to'xtaganligini tekshirish uchun ko'zdan kechirishdan saqlaning, chunki bu qon

ivish jarayonini buzishi mumkin.

Muz qo'yish:

- Og'izning tashqi tomoniga yupqa latta bilan o'ralgan muzni qo'llash yordam berishi mumkin (shishishni kamaytirish va qon ketishini sekinlashtirish).

- Muzni to'g'ridan-to'g'ri tilga qo'ymang, chunki u qo'shimcha zarar etkazishi mumkin.

Boshingizni baland ko'taring:

- Boshni baland ko'tarish boshga qon oqimini kamaytirishga va qon ketishini kamaytirishga yordam beradi.

Ba'zi oziq-ovqat va ichimliklardan saqlaning:

- Shikastlangan joyni bezovta qiladigan issiq, achchiq yoki kislotali ovqatlar va ichimliklardan saqlaning va

qon ketishini kuchaytirishi mumkin.

Sovuq suv bilan yuving:

- Qon yoki qoldiqlarni olib tashlash uchun og'zingizni sovuq suv bilan sekin yuving, lekin undan qoching

kuchli chayish, chunki u pühty shakllanishini buzishi mumkin.

Topikal agentlar:

- Ba'zi retseptsiz topikal vositalar yoki og'iz jellari hududni uyqusizlikka olib kelishi mumkin

vaqtinchalik yengillikni ta'minlash.

Tibbiy yordam so'rang:

- Agar qon ketish og'ir bo'lsa, doimiy bo'lsa yoki qon ketish darajasidan xavotirda bo'lsa, jarohatlar, darhol tibbiy yordam so'rang yoki tez yordam xonasiga boring.

Esingizda bo'lsin, bu tavsiyalar professional tibbiy maslahat o'rnini bosa olmaydi. Muayyan vaziyatga qarab to'g'ri baholash va yo'l-yo'riq olish uchun har doim sog'liqni saqlash mutaxassisi bilan maslahatlashing.

Gemostatik usulni tanlashda shikastlanishning og'irligi, asosiy tibbiy sharoitlar mavjudligi va resurslarning mavjudligi hisobga olinishi kerak.

To'g'ridan-to'g'ri bosim va muzni qo'llash oson bo'lsada va birinchi yordam stsenariylarida boshlanishi mumkin bo'lsa-da, yanada murakkab holatlar uchun professional tibbiy aralashuv hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Topikal gemostatik vositalar invaziv muolajalarni talab qilmasdan samarali yechim taklif qiladigan o'rta asosni ta'minlaydi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, til jarohatlarida qon yo'qotishni boshqarish shikastlanishning tabiati va og'irligini hisobga olgan holda nozik yondashuvni talab qiladi. Optimal natijalarga erishish uchun birinchi yordam usullari va ilg'or tibbiy aralashuvlarning kombinatsiyasi zarur bo'lishi mumkin. Professional tibbiy yordamga bo'lgan ehtiyojni erta tan olish juda muhim va odamlar tezkor choralar ko'rish uchun birinchi yordamning asosiy choralari bo'yicha o'qitilishi kerak.

Til jarohatlariga xos bo'lgan gemostatik usullardagi keyingi tadqiqotlar va innovatsiyalar natijalarni yaxshilashga va asoratlarni kamaytirishga yordam beradi.

Amalda, birinchi tibbiy yordam xodimlari, shoshilinch tibbiy yordam xodimlari va og'iz bo'shlig'i bo'yicha mutaxassislarning hamkorligini o'z ichiga olgan kompleks yondashuv til jarohatlarida qon ketishini samarali nazorat qilish uchun juda muhimdir. Texnologiyaning rivojlanishi bilan, davom etayotgan tadqiqot va ishlanmalar yangi gemostatik strategiyalarni joriy qilishi mumkin, bu esa til jarohatlarini boshqarishni yanada yaxshilash va bog'liq xavflarni minimallashtirish.

ADABIYOTLAR

1. Benbadis SR. Qisman epilepsiyada lateralizatsiya belgisi sifatida til tishlash. Tutqich 1996 yil sentyabr;5(3):175-176.
2. Lamell CW, Fraone G, Casamassimo PS, Wilson S. Bolalarda til yaralari uchun xususiyatlar va davolash natijalarini taqdim etish. *Pediatr Dent* 1999 yil yanvar-fevral;21(1): 34-38.
3. Andreasen, JO.; Andreasen, FM. Darslik va travmatik jarohatlar rangli atlas tishlar. Sent-Luis: Mosby-yil kitobi; 1994. bet. 511-514.

4. Donat, TL.; Maisel, RH; Mathog, RH. Og'iz, farenks va qizilo'ngachning shikastlanishi. In: Bluestone, CD.; Tabure, SE.; Kenna MA., muharrirlar. Bolalar otorinolaringologiyasi. 3-nashr, Filadelfiya: WB Saunders; 1996. bet. 1183-1184 yillar.
5. Tulukyan, RJ. Pediatrik travma. Sent-Luis: CV Mosby; 1990. 204 b.
6. Das UM, Nagaratna C, Visvanat D, Keerthi R, Gadicherla P. Bolalarda yuz travmasini boshqarish, ish hisoboti. J Indian Soc Pedod Prev Dent 2006 yil, 24(3): 161-163.